

Angolkerti séta Müller Istvánnal – projekthíradó és riport

9 óra. Akkora köd száll a városra, hogy sok minden „eltűnik”, közöttük az Arborétum is. Müller István azt mondja, menjek vissza később, ez a köd hamarosan felszáll. Tényleg alig látni valamit, így aztán szinte el sem hiszem, hogy ebből még ma lesz séta, illetve a főcél: fotó az öreg kocsányos tölgyről. Ottó Péter polgármester beszélt róla a Barátság Parkban, a „minden tavaly született gyermeknek ültessünk egy fát” ünnepség nyitányán. Valahogy felkeltette az érdeklődésemet, látni szerettem volna. Nem mintha nem láttam volna még, de Vele azért nem lehet nap mint nap összefutni az utcán. Ott áll, ugyanazon a helyen, négyszáz éve. Nem mozdult el onnan. Az utolsó mohikán az ősi erdőből. „Összeköti múltunkat a jelennel” – mondja az Arborétum nyugalmazott igazgatója, aki kocsijából kiszállva mutatja azt a szakdolgozatot, amelyben pár sort szentelt a kert nagy öregjének. Most már tényleg látni szeretném. De előbb még fel kell szállnia a ködnek. Megtörténik. Úgy tudtam Müller úrról, hogy kertmérnök, ám most kiderül, hogy alkalomadtán meteorológus is. Egy telefon, s máris ott vagyok újra. Nini, előkerült az Arborétum. A tó, az út, a fák, minden a helyén.

Alighogy elindulunk utunkon, máris látszanak a nyertes pályázat növényrekonstrukciós munkálatai. Balról egy munkás kapaszkodik a fán, ágakat fűrészsel. Jobbról óriási átmérőjű tuskó, közepén egy óriási átmérőjű lyukkal. Hasonlóan a Rákóczi térhez, az Arborétumban is megtörtént a fakopp mérőműszeres vizsgálat, melynek során több fát ki kellett vágnia a kezelő Balaton Felvidéki Nemzeti Park Igazgatóságnak. A lyukas tuskó sorsa iránt érdeklődöm, s megtudom: egy fúróval felaprítják, aztán megy a darálóba. Odébb, a tisztás végén az apátsági épület, a térelvlasztó kerítéssel. Müller István elmondja: somfát, színes bokrokat ültetnek mellé, hogy ne csak az a kopár drótháló legyen ott. Ahogy beljebb megyünk, az erdős rész felé, gépi hangot hallani, az imént már szóba hozott darálót. Az Arborétum másik végében megy a faápolás, de odáig még van egy két állomás. Az öreg kocsányos tölgy... Örökkévalóság és daráló. Ez a két út van. Nem vitás, hogy melyik a tölgyé. Nem mutatott ki nála Dr. Fakopács betegséget. Mi lehet a hosszú élet titka? Az embernél azt mondanák, az egészséges életmód. Jól el kell távolodnom fényképezőgéppel a fától, hogy mind a négyszáz év beleférjen. 1611? II. Mátyás ekkor mondatja le Rudolf császárt a cseh királyi címről. Bár hallani olyat is, hogy ez a fa már jó pár évvel ezelőtt is négyszáz éves volt. Megállt az idő? Az Arborétum vezetője régi ismerőse a kocsányos tölgynek. Azt mondja, akkor látni igazán, milyen nagy a fa, ha valaki melléáll. Hát megkérem, hogy álljon mellé. Könyvekben láttam már ilyesmit.

Did you know? The nearly 400 year-old pedunculate oak is the oldest tree in the Arboretum. Áll a fa tábláján, de elmarad az angolóra, helyette biológia következik: – Két nagy csoportjuk van a tölgyeknek, a kocsányos meg a kocsánytalan. Mind a kettőnek

vannak még különböző változatai – mondja Müller István, s a meglepetés még hátravan: a kocsányos tölgy

levelének nincs kocsánya, a kocsánytalan tölgy levelének viszont van kocsánya. Lehet, hogy nem csak

bennem fordul meg: ennek nem fordítva kellene lennie? Azt hittem, csak a négy évszázados rejtélyt kell valahogyan megfejteni, de nem. Jól jön a környezetváltozás... A páfrányfenyő. Olyan fenyő, ami nem

páfrányos? Nem, olyan fenyő, ami csak jóindulattal fenyő: – Fenyőtűlevelek vannak összenőve, ezért tartozik a fenyők közé. Hát, első ránézésre valóban megállapítható, hogy karácsonyfa soha nem lesz belőle, egyébként is közelebb áll az egészségügyhöz, mint az ünnephez: – A leveléből vonják ki a biobil nevű hatóanyagot, például értágításra, memóriaserkentésre. A – becses nevén – jégkorszaki páfrányfenyőnek termése is van, a magját borító húsos magköpeny szaga a macskaürülékhez hasonlatos. Tudták, hogy Kína nem csak a ruházatban van jelen Zircen, hanem a növényvilágban is? S tudták, hogy nem csak a természettudományi múzeumban van mamut, hanem az Arborétumban is? Ez a mamut azonban nem jégkorszaki, ellentétben a múzeumlakókkal és a páfrányfenyővel: a kínai mamutfenyőről van szó, amely színváltoztatásra is képes, ősszel például „elrozsdásodik”. A vasnál ez problémás lehet, ennél a faegyednél viszont látványos.

A sok levágott gally, az egymásra rakott tuskók nem annyira szomorú látvány, hiszen baleset-megelőzés céljából történnek a munkálatok, az viszont igen, hogy nincsen víz a Cuhában. Bezzeg tavaly a víz volt az úr. A szélsőséges időjárás nagy károkat okozott az angolkertben. A tó vize is leapadt, ennek is a kevés csapadék az oka. A 400-as szám kísért: ennyi fát vetettek alá mérőműszeres vizsgálatnak. Azokat a fákat, amelyek ápolásra szorulnak, barna szalaggal tekerték körbe, s fekete filctollal ráírták, hogy mi a tennivaló velük. „Könnyítés” – olvasható az egyikén. Számomra ez magyarázatra szorul, hiszen nem vécének kijelölt helyről van szó. Müller István segít: figyelembe kell venni a fa súlypontját, úgy kell kezelni. G betűvel rövidítik a gallyazást. Az egyik törzsön egy kobra is feltűnik. Nem kell megijedni, nem mérges kígyóról van szó, az Arborétumban legfeljebb siklóval találkozhatunk, a kobrakötés rövidítése ez, így hívják azt az eljárást, amellyel a fa villás ágait rugalmasan összefogadják. A kivágandó fákat nem szalagozzák, hanem egy vízszintes sárga vonalat festenek a törzsére. Két oldalról depók, szemben feltűnik a gép, aminek eddig csak a hangját hallottuk. A hársfasoron vagyunk, néhány munkás termeli a gépbe a levágott hulladékot. Van melő bőven.

Szembe jön velünk a faápolási munkálatokat végző vállalkozó, aki először az egyik fatörzsre „varrott” bőrdarabról világosít fel: – Az odvasodást a gomba okozza, ha az odúba a víz beesik, s meg tud benne állni, akkor a továbbodvasodásnak nő az esélye. Újra találkozunk egy „kobrával”, a szakember még alaposabb leírást ad a „kígyóról”: – Bizonyos koronák, amelyeknél fennáll annak a veszélye, hogy kettészakadjon, össze vannak kötve. Általában villás elágazásoknál használják. Nem kell, hogy feszes legyen, mert nem az a lényeg, hogy most, ebben az állapotában összetartsa, hanem hogy ne engedje a megindulását. A vállalkozó elmondja, a villás elágazás egy rossz nevelés eredménye, ugyanis ahogy az ágak vastagodnak a villánál, a találkozási pont egyre feljebb kerül. Egy idő után azonban nem nő össze, van közöttük tulajdonképpen egy rés.

– A nagy szélviharban ezek a fák dőltek ki először – mondja Müller István a tavalyi szélsőséges időjárásra is utalva, amely nagy károkat okozott az Arborétumban. – A vihar általában nem a száraz fákat töri ki, borítja ki, általában nem a száraz ág szakad le viharban, mert a szél nem tud mibe belekapaszkodni – tájékoztat a vállalkozó, majd hozzáteszi: a téli viharok a fenyőket viszik általában, mert a lombos fán nincsen levél. „Az unokáinknak dolgozunk” – fogalmaz a munkatárs, amikor elhagyjuk a hársfasort –, 61 fa és több száz cserje kerül telepítésre. Ez a projekt részét

képezi, de Müller úr nem győzi hangsúlyozni, hogy az angolkert stílusjegyeit megőrzik, a tisztásokat megtartják. A tavaly kidőltek és az idén kivágottak ellenére is még nagyon sok fa van az Arborétumban.

A park majdnem teljesen körbe van már kerítve. Új kapu épült a Köztársaság utcai bejáratnál, amely az utóbbi időben zárva tartott, de a március 15-ei szezonnyitástól újra megnyílik a vendégek előtt. Hosszú idő után állították helyre a múlt évi viharban megsérült kőfalat. Ez nem volt benn a pályázatban, ezért kellett ennyi időt várni a visszafalazásra.

A Köztársaság utcai bejárat kihasználtságáról kérdezem Müller Istvánt, aki elmondja, megéri fenntartania a bejáratot az igazgatóságnak. A vonattal érkezők innen közelítik meg az Arborétumot, s a kirándulóbuszok is csak a vasútállomás mellett található buszpályaudvarnál parkolhatnak. Ez persze nem jelenti azt, hogy a busszal érkező turisták csak innen mennek be a parkba, letehetik a járművek az utasokat a városközpontban is, de tilos várakozniuk a Széchenyi utcában.

A városban az emberek gyakran keresik a gyűjteményes kertet, előfordul, hogy a polgármesteri hivatal utcájában fordulnak le, amivel a Fenyőfa presszó jár jól, hiszen itt kötnek ki az eltévedt turisták. Az Arborétum nyugalmazott igazgatója úgy véli, a jelzéseket értelmezik rosszul az emberek, mert kint vannak a tájékoztató táblák a városban. A kert látogatottságára is kíváncsi vagyok, s megtudom, 24 ezer vendég volt idén. Ez mindig attól függ, hány hosszú hétvége van egy évben. Nem is olyan régen előfordult, hogy öt hosszú hétvége volt egy esztendőben, idén mindössze egy, az is október-november fordulójára esett. Szerencsésnek tartja a vezető, hogy jó idő volt. – Ha beszalad egy vagy két csapadékos hétvége májusban, akkor szinte egymást tapossák össze az emberek a múzeumban, ide viszont nem jönnek. Visszafele menet betérünk még a központi épületbe, ahol fellapozzuk a diplomamunkát. A Zirci Arborétum tizenhét éves rekonstrukciós munkálatairól szól, melyek 2002-ig tartottak. Nem telik el tíz év, s itt az újabb... A huszonegyedik oldalon nem akármilyen képet láthatunk: hajó az Arborétum taván, 1986-ból! Hasonlóképpen, mint most, akkor is tókotrást végeztek az angolpark állóvizén.

Hiányolok egy gyerekkori emléket, a kacsákat. – Talán a Mayer-tóban vannak – véli a vezető, majd hozzáteszi: valamelyik előző napon igen szép létszámban képviseltették magukat. Hiába kapja immár két helyről a tó a vizet, kevés az eső, ez a víz szintjén jól látható. Három hónapja nem volt számottevő csapadék... A haltelepítés még nem történt meg, s az egész élővilág halottnak tűnik. A kobraán kívül nem láttam állatot a séta során. A mocsári teknősök és gőtéek megbújnak a tóban.

A kert november 16-án bezárt.

A munkálatok télen is tartanak, majd a tavaszi újrainvitásakor már szebb környezetben, tiszta utakon sétálhatunk.

A szeptemberben kezdődött rekonstrukciós munkarész a növényzet kezelését, megújítását és a gyűjtemény kiegészítését szolgálja. A kertben először az egészségügyi fakivágásokat végezték el. A koros gyűjtemény kiszáradt egyedei és azok a fák kerültek kivágásra, amelyeken a műszeres vizsgálat veszélyes mértékű károsodást, odvasodást állapított meg. Összesen 74 beteg vagy veszélyeztetett fát távolítottak el, melyek pótlása szintén a projekt része. Megújul az északi kaputól induló, ma már csak 88 fát tartalmazó, kétszáz éves hársfasor is. A fakivágásokat követő pótlásokkal ismét az eredeti 110 darab kislevelű hárs szegélyezi majd a 350 méter hosszú sétányt. Nagy szakértelmet kíván az idős fák kezelése, mely egyes esetekben a fák sérüléseinek gyógyítását, vagy a fák szerkezeti megerősítését jelenti, de szinte mindegyik fa esetében sor kerül az élősködő fagyöngytől, borostyántól történő megtisztításra. A munkát a rendelkezésre álló hely függvényében emelőkosaras gépekkel, illetve alpin technológiával végzi a kivitelező. A rekonstrukciós munkák az Arborétum térszerkezetének helyreállítását is magukban foglalják. Az erdőfoltok sűrű újulatának visszaszorításával biztosítják a tisztások eredeti, harmonikus látványának újbóli bemutatását. Emellett a növénypótlások, fák, cserjék és lágyszárúak telepítése szolgálja a gyűjtemény bővítését, színesítését.